

Met Taakspel naar een prettig klassenklimaat

Taakgerichtheid positief stimuleren

'Goed gedrag belonen en negatief gedrag negeren, daar moest ik aan wennen', zegt leerkracht Arjan Haak (groep 7). Nu behaalt hij mooie resultaten met Taakspel. Ook locatieleider Natasja Simons ziet de leerlingen van basisschool De Rank in Helmond op speelse wijze taakgericht worden.

Leerlingen werken in spelvorm aan het vergroten van hun taakgerichtheid.

De Rank ontdekte Taakspel enkele jaren geleden. Het bleek een prima hulpmiddel om de taakgerichtheid van kinderen op een positieve manier te sturen. Beginnend bij de onderbouw nam adviseur Hanna Elbers de leerkrachten mee in de drie fasen van Taakspel: introductie, uitbreiding en generalisatie. 'In de generalisatiefase laat je het Taakspel uiteindelijk los. De klas heeft dan het spelelement niet langer nodig. En de leerkracht heeft zich de vaardigheid eigen gemaakt om het gewenste gedrag positief te blijven stimuleren.'

Resultaat

Voor Arjan begon Taakspel met het verdelen van zijn klas in gemêleerde groepjes. Dat deed hij op basis van observaties. Samen met de leerlingen maakte hij afspraken hoe ze taakgericht konden werken. 'Het is belangrijk om de bedoeling van die regels goed uit te leggen en duidelijk te maken hoe dat goede gedrag er precies uitziet.' De leerlingen mogen tijdens Taakspel week- en maandbeloningen bedenken voor hun goede

gedrag. Pictogrammen aan de wand laten zien op welk gedrag de focus ligt tijdens het spel. En op een poster houden de groepjes hun prestaties bij. 'Dit mede-eigenaarschap en de beloningen motiveren om taakgericht te werken.' Als welkome bijvangst geldt volgens Hanna dat kinderen meer worden opgenomen in de groep en het klassenklimaat verbetert, waardoor er minder pestgedrag voorkomt. 'Doordat leerlingen meer gefocust werken, heeft de leerkracht zijn handen vrij om leerlingen gericht te begeleiden.'

Bewustwording

Taakspel loopt parallel aan de reguliere lessen. In een vooraf bepaald tijdblok – bijvoorbeeld een uur – doen de leerlingen hun taken binnen de afgesproken spelregels. 'Je negeert negatief gedrag van een leerling, maar benoemt het voorbeeldgedrag van een ander en de positieve effecten daarvan', zegt Natasja Simons. Arjan: 'Je deelt geen straf of boete uit, maar geeft hooguit een signaal af dat er een regel is geschonden. Uiteindelijk gaat het om bewustwording.'

Meer informatie bij:

HannaElbers@bco-onderwijsadvies.nl

In deze nieuwsbrief:

- Taakspel op bs De Rank in Helmond 1
- Taal&lent en Groeneveldschool in Venlo ontwikkelen zich tot Taalexpertisecentrum 2
- Teamtraining voor De Crijnsschool in Nueneen 4
- BCO, ook voor advies aan ouders 6
- Column Innoveerkracht 7
- Conferenties en seminars 7
- App 'My Story' in schakelklas 1-2 op bs De Stroom in Helmond 8

2 Twee Venlose scholen ontwikkelen zich tot Taalexpertisecentrum

‘Taal spat straks van de muren af’

Leerlingen van de Venlose basisscholen Taal&lent en Groeneveldschool hebben een taalvoorsprong op leeftijdgenoten als ze school verlaten, zo is het streven. Om dat te bereiken, ontwikkelen de scholen zich in drie jaar tijd tot Taalexpertisecentrum. Een veelomvattend traject.

Hij valt direct op als je de klas binnenloopt. De woordenmuur met moeilijke woorden. In sommige groepen vertelt een afbeelding wat het woord inhoudt, in andere staat een uitleg in woorden. ‘Iedere klas heeft sinds vorig jaar een woordenmuur’, zegt Marianne Sikkema, deeltijd teamleider bij Taal&lent. ‘Elke week komen er nieuwe woorden op. Het helpt de kinderen om de woorden te onthouden, uit te breiden en te verdiepen.’ De woordenmuur is de eerste stap op weg naar een Taalexpertisecentrum. Marianne: ‘Woordenschat stond in het eerste jaar centraal, dit jaar voegen we technisch en begrijpend lezen toe, volgend jaar volgt spelling.’

Uitblinken in taalonderwijs

‘Aan de prestaties van kinderen zagen we dat er meer aandacht voor taal nodig was’, legt Wim de Bruijn, directeur van beide scholen, uit. ‘Onder meer omdat we kinderen van diverse nationaliteiten op school hebben, die vaak al een taalachterstand hebben als ze bij ons komen.’

Vandaar dat we willen uitblinken in taalonderwijs.' De ontwikkeling tot Taalexpertisecentrum valt mooi samen met de vernieuwbouw van Taal&lent. Wim: 'In 2018 wordt de school onderdeel van een multifunctioneel centrum, waarin ook kinderopvang, peuterspeelzaal en het Huis van de Wijk komen, een inloop- en ontmoetingspunt voor buurtbewoners. Hoe gaaf zou het zijn als taal straks werkelijk van de muren van dat gebouw spat, zodat elke buurtbewoner, jong en oud er profijt van heeft.' Want de laaggeletterdheid onder volwassen buurtbewoners is relatief hoog, zegt hij. 'Het Huis van de Wijk geeft al een cursus aan twaalf dames.'

Droom realiseren

Spring (kinderopvang en peuterspeelzaal), de gemeente Venlo en de openbare bibliotheek zijn nauw betrokken bij het traject. 'Samen bepalen we wat nodig is om de droom waar te maken, om het onderwijs van de toekomst te realiseren', zegt Wim. 'Daarbij kijken we onder meer naar de inrichting van ruimtes. Die moeten taal uitstralen en flexibel te gebruiken zijn. Misschien komen er teksten op de muur of komt er een theatertje voor drama en spel. En natuurlijk moet er een ICT-inrichting zijn die past bij deze tijd.' 21e eeuwse vaardigheden en bewegend leren krijgen nadrukkelijk een plek. Zowel in het nieuwe gebouw bij Taal&lent als bij de Groeneveldschool. 'Ook in de gymles kun je met taal bezig zijn', weet Marianne.

'Neem een tikspelletje. Er zijn twee tikkers: een met de korte ei op zijn rug, de andere met de lange ij. Word je getikt, dan noem je een woord met de 'ij' die je getikt heeft. Zit je fout, ben je af.' Andersom is ook bewegen tijdens een taalles mogelijk, zoals springend of boksend woordjes spellen. 'Door woorden met je lijf te bekrachtigen, onthoud je ze beter.'

Leren van elkaar

De precieze invulling van het Taalexpertisecentrum is steeds onderwerp van gesprek in de stuurgroep (waarin ook Spring zit), het team en de kwaliteitsgroepen. Marianne: 'Per onderdeel - woordenschat, lezen en spelling - is een kwaliteitsgroep actief, bestaande uit leerkrachten van beide scholen én van Spring. Met ideeën, tips en adviezen houden ze de leerkrachten bij de les.' Ook collegiale consultaties maken onderdeel uit van het plan. 'Leerkrachten van Taal&lent gaan naar de Groeneveldschool en andersom', aldus Marianne. 'Ze observeren en geven elkaar feedback. We willen leren van elkaar.'

Van onderaf opbouwen

Adviseur Miriam Krijnsen van BCO Onderwijsadvies begeleidt het traject, waarbij ook Innofun, onderdeel van BCO, nauw betrokken is. Miriam is lid van de stuurgroep, geeft inhoudelijk input, ondersteunt de kwaliteitsgroepen en coacht op de werkvloer. Een digitaal platform ondersteunt de ontwikkeling: hier kunnen mensen kennisdelen, vragen stellen en ervaringen uitwisselen. 'Wat ik sterk aan het Taalexpertisecentrum vind, is de brede aanpak, de samenwerking met de buitenwereld. Het krijgt zo echt een functie in de wijk. Daarnaast is mooi dat het van onderop vorm krijgt.' Dat is een voorwaarde voor succes, vindt Wim. 'Straks moet alles taal ademen: de gebouwen, de leerkrachten, de kinderen, de buurt, de ouders. Ook zij krijgen een uitnodiging om mee te denken. Doordat we van onderaf opbouwen, zie je dat steeds meer mensen meedoen, dat steeds meer mensen er zin in krijgen. Dat geeft vertrouwen voor het slagen van dit traject.'

Meer informatie bij:
MiriamKrijnsen@bco-onderwijsadvies.nl

De woordenmuur helpt om woorden te onthouden en nieuwe woorden te leren.

Inspirerende teamtraining voor De Crijnsschool

‘Tijd en aandacht maken ons voelbaar sterker’

4 | ‘Hoe versterken we de samenwerking en communicatie in ons team?’ Met die vraag klopte De Crijnsschool uit Nuenen aan bij BCO Onderwijsadvies. Niet omdat er een probleem was, maar vanuit de positieve gedachte dat er altijd zaken beter kunnen. Basisschool-directeur Thijs van Moorsel: ‘Het is een enorme kans om preventief te bouwen aan onderwijs.’

Diversiteit in interactievormen bevordert teamsamenwerking.

H

Presenteren van je leerpunt door een symbool.

De Crijnsschool groeide in korte tijd exponentieel. Met een extra locatie en een aantal nieuwe leerkrachten nam de behoefte toe om als team stil te staan bij de manier van samenwerken en de onderlinge communicatie. Samen met BCO Onderwijsadvies werd er een tweedaagse training georganiseerd bij Abdij Rolduc. Directeur Thijs van Moorsel – zelf ook een nieuwe kracht op De Crijnsschool – was meteen positief. 'Je bent als team verantwoordelijk voor wat er gebeurt op school. Het is belangrijk dat je daarom tijd vrijmaakt om eens uitgebreid samen te zijn. Elkaar – formeel én informeel – leert kennen en feedback durft te geven, zodat we nog beter samenwerken, vanuit vertrouwen, verantwoordelijkheid en plezier.'

Ik – Jij – Wij

Sigrid Bokkers en Peter de Jong, onderwijsadviseurs, bepaalden in overleg met De Crijnsschool welke inhoud het best paste bij het team. 'De school werkte al volgens de principes van een lerende organisatie en Meervoudige Intelligentie', legt Sigrid uit. 'Daarom kozen we er gezamenlijk voor de tweedaagse op te bouwen vanuit 3 invalshoeken Ik – Jij – Wij.' Daarbij kijk je eerst naar jezelf: wie ben ik, wat zijn mijn talenten, wat is mijn stijl van communiceren en wat heb ik nodig om beter te kunnen

functioneren? Vervolgens is er veel aandacht voor de ander en uiteindelijk gaat de groep aan de slag met het belang van het team. 'Dat geeft inspiratie om als individu en als team vooruit te kunnen.'

Het bestuur van De Crijnsschool faciliteert heel bewust initiatieven die bijdragen aan het verbeteren van het onderwijs. 'Het hart voor onderwijs was voelbaar binnen dit team', geeft Peter aan. 'De goede voorbereiding en het enthousiasme van de mensen droeg merkbaar bij aan de tweedaagse training. Ze willen optimaal presteren voor zichzelf en elkaar, maar vooral voor de kinderen.' Dat betekende overigens niet dat de leerkrachten het niet spannend vonden om eens kritisch naar zichzelf en de anderen te kijken. 'Dat is niet erg als alles plaatsvindt vanuit een positieve, veilige en constructieve insteek. En dat gevoel leefde sterk: we gaan de komende twee dagen samen aan de slag en we maken er een feestje van.'

Blinde vlek

Om een professionaliseringslag binnen het team te maken werd de methodiek kernkwaliteiten van Daniel Ofman ingezet. 'Iedereen bracht zijn of haar eigen kwaliteiten, valkuilen en uitdagingen goed in kaart', vertelt Sigrid.

'Door er vervolgens met verschillende mensen over te praten herken je soms ineens een blinde vlek van jezelf en scherp je je eigen kernkwadrant steeds verder aan. Dat moment is heel waardevol, want dan weet je waaraan je kunt werken.'

Kwetsbaarheid

Dag één draaide vooral om richting, inzichten en plezier. De grote omslag kwam op dag twee toen men gelijk bij de start feedback moest geven aan collega's. 'In ons team heerst gelukkig een sterk gevoel dat we het leuk hebben met elkaar', stelt Thijs. 'Maar we zeggen het niet snel als we denken dat iets beter kan. Nu moest je ineens tegen een directe collega zeggen wat je in hem of haar waardeert en ook wat je wilt meegeven. Dat was best lastig.' Toch was de opbrengst van die oefening volgens Thijs onbetaalbaar. 'Iedereen liet kwetsbaarheid zien en merkte dat dat gewoon kan. Dat inzicht was precies wat we nodig hadden om de juiste diepgang te krijgen.' Ook de laatste oefening, waar we na Ik – Jij – Wij weer terugkwamen bij Ik, vond Thijs geweldig. 'Iedereen zocht een plek in of bij de Abdij die symbool stond voor waar ze aan willen werken. Vervolgens presenteerden we dat aan elkaar. Soms was dat best emotioneel. Het belangrijkste gevoel bij iedereen was: ik hoef het niet alleen te doen, we zijn een team.'

In de praktijk merk ik nu al dat mensen sneller bij elkaar aankloppen, dus het begin is er.' De kracht van de tweedaagse zit volgens Thijs in het maatwerk en de balans. 'We kregen mooie inzichten en hebben hard gewerkt. Tegelijkertijd was er ruimte voor plezier: een djembé-workshop, een hapje en een drankje. Al die dingen bij elkaar zorgden voor een voldaan gevoel. Want een professionaliseringslag heeft ook nodig dat je elkaar beter leert kennen en elkaar vertrouwt. Sigrid en Peter voelden dat haarfijn aan en gaven tijdens de training leiding, maar zeker ook ruimte aan het team.'

Het liefst zou Thijs volgend jaar opnieuw een teamtraining organiseren. 'Met een ander accent of nieuw onderwerp. Juist als er geen problemen zijn, zie ik het als een kans om preventief te bouwen aan onderwijs. Echt even tijd en aandacht hebben voor elkaar en voor de inhoud maakt ons voelbaar sterker.'

Meer informatie bij:
SigridBokkers@bco-onderwijsadvies.nl

BCO, ook voor advies aan ouders

BCO is erkend begeleider van leerkrachten en leerlingen. Maar ook ouders kunnen bij ons terecht. Onder de naam BCO Ouderadvies ondersteunen we ouders met vragen over dyslexie, dyscalculie, intelligentie, gedrag of ziekte bij hun kind.

Een paar maanden is de site van BCO Ouderadvies nu in de lucht. 'Waar kan uw kind hulp bij gebruiken?', luidt de vraag op de homepage. De site richt zich dus rechtstreeks tot ouders. 'BCO Ouderadvies is ontstaan vanuit de vraag van ouders', zegt Willie Gielen, orthopedagoog bij BCO. 'Ouders belden bijvoorbeeld met de vraag of we wilden onderzoeken of hun kind dyslectisch is. Omdat we de expertise in huis hebben, konden we die verzoeken inwilligen.'

Vertrouwd adres

Langzaam maar zeker kwamen meer ouders met vragen. Reden voor BCO om te beginnen met BCO Ouderadvies. Willie: 'Ook al, omdat we merken dat scholen het prettig vinden dat ze ouders kunnen verwijzen naar een bekend adres voor kwalitatief goed onderzoek en advies. Zij kennen BCO en wij kennen de scholen. De lijntjes zijn kort.' Dit betekent niet dat BCO Ouderadvies onderzoeksresultaten of adviezen met de school van het kind deelt. 'Dat is aan de ouders. Wij adviseren hun om het wél te doen, omdat het leerkrachten helpt in de begeleiding van het kind.'

Soms wilt u **als ouder** weten wat er aan de hand is en wat u kunt doen

Dyslexie   Dyscalculie   Intelligentie   Gedrag   Ziekte

Vijf aandachtsgebieden

BCO Ouderadvies heeft vijf aandachtsgebieden: dyslexie, dyscalculie, intelligentie, gedrag en ziekte. Op de eerste vier deelgebieden biedt BCO onderzoek, advies en begeleiding. 'Doel is steeds dat ouders en scholen het kind begrijpen en zo goed mogelijk begeleiden', zegt Willie, 'zodat het kind zich zo positief mogelijk kan ontwikkelen.' Bij chronische of langdurige ziekte kijkt BCO samen met de school naar begeleidingsmogelijkheden. Ook kunnen we ervoor zorgen dat het kind via een beeld- en geluidverbinding toch aanwezig kan zijn in de klas.

Kosten

Alle vragen van ouders komen bij Willie binnen, zij zoekt er de juiste specialist bij. Tot nog toe betalen de ouders meestal zelf de kosten voor de dienstverlening van BCO, maar Willie heeft goede hoop dat hierin verandering komt. 'We zijn in gesprek met gemeenten, ze zijn gevoelig voor onze preventieve aanpak. Dus we hopen dat zij ook kosten voor hun rekening gaan nemen.'

Meer informatie bij:
WillieGielen@bco-onderwijsadvies.nl
of kijk op www.bco-ouderadvies.nl

Column Innoveerkracht

Let op je woorden!

Een hyperactief kind of een kind met een grote bewegingsbehoefte? Een onhandelbaar kind of een kind met een boeiende gedragsvariant? Hoogbegaafd of anders begaafd?

Met de woorden die je kiest, beken je kleur: de kleur van de bril waarmee je anderen naar de wereld laat kijken. Je kunt woorden gebruiken om anderen te helpen een moeilijk concept te begrijpen of ze een nieuw perspectief te bieden, maar ook om te framen en te manipuleren. Juist in het onderwijs - waar we werken met kinderen - is het belangrijk zorgvuldig onze woorden te kiezen. De dingen kunnen ermee staan of vallen. Carol Dweck stelt dat je er een groeimindset mee kunt bevorderen of die juist frustreren. De feedback 'Wat ben je hier goed in!' heeft een andere impact dan: 'Ik zie dat je hier hard aan gewerkt hebt!'

Woorden helpen taal te geven aan abstracte concepten. Bevat je woordenschatkoffer begrippen als 'perverse prikkels', 'handelingsverlegenheid' of 'frustratietolerantie', dan zul je situaties waarin deze begrippen van toepassing zijn beter kunnen duiden. Kinderen woorden leren betekent dat ze de complexe wereld beter kunnen gaan begrijpen.

Niet voor alles is een begrip voorhanden. Je mag er dan altijd zelf een bedenken: een neologisme heet dat. Neem het begrip 'rubberentegelsyndroom'. Het beschrijft heel krachtig dat volwassenen de neiging hebben de wereld voor kinderen zó veilig te maken, dat ze niet meer om leren gaan met risico's. Met alle gevolgen vandien.

Soms biedt een andere taal het woord dat je nodig had. Het Duits kent het woord 'Treppenwitz', het Frans kent 'esprit de l'escalier'. Je hebt net een belangrijk gesprek of optreden achter de rug. Zodra je de trap afloopt schiet je ineens die briljante inval binnen. Te laat. Het overkomt me regelmatig; daarom heb ik de Nederlandse vertaling 'trappengrap' aan mijn vocabulaire toegevoegd.

Erno Mijland (Innofun) is publicist, adviseert onderwijsorganisaties over innovatie in leren en spreekt en traint rond thema's als toekomstgericht leren, gebruik van media in het leerproces en slimmer (samen) werken.

Woorden zijn vaak voer voor discussie, zeker ook in het onderwijs. Is opbrengstgericht werken een pleonasme? En is gepersonaliseerd leren hét nieuwste containerbegrip? Bij een goede discussie onthouden we waar het écht om draait en letten we op onze woorden en hun mogelijke impact. Want woorden kunnen verrijken en ver reiken.

In maart zijn de verkiezingen. Let op de woorden van de politici die op uw stem azen. Helpen ze u hun boodschap beter te begrijpen of zijn ze - zoals de Vlamingen zeggen - 'met uw voeten aan het spelen'?

Erno Mijland
ErnoMijland@innofun.nl

Conferenties en seminars

U bent van harte welkom.

Inspiratiedag voor het jonge kind 2017

Datum: woensdag 8 februari 2017

Tijd: 9.30-16.30 uur

Locatie: De Witte Hoeve Venray

Thema: De wereld in

Seminar School en ouder: schouder aan schouder

Datum: dinsdag 11 april 2017

Tijd: 17.30-21.00 uur

Locatie: BCO Onderwijsadvies Venlo

Inschrijven: www.bco-onderwijsadvies.nl

Apps ondersteunen taalontwikkeling van kleuters

Bouwen aan een schakelklas 2.0

Tessa Hendriks pioniert op basisschool De Stroom in Helmond met digitale leermiddelen. Haar leerlingen van schakelklas 1-2 stellen inmiddels complete verhalen samen op hun iPads. 'ICT is nuttig als het meerwaarde biedt boven op de middelen die je al inzet om je doelen te bereiken.'

ingesproken woorden en tekst in een verhaallijn te brengen. En elk kind kan dat op zijn eigen niveau doen.' Ze ziet in haar klas dat kinderen daardoor eigenaarschap ontwikkelen en het ook leuk vinden om op deze manier met taal bezig te zijn. 'Het is niet de juf die zegt hoe het moet, niet een lesboek met een vaststaand traject, maar ze ontdekken zelf hun weg, met onderdelen die ze zelf kiezen en maken. Dat is nog eens passend onderwijs.'

Meer van Tessa's pionierswerk zien? Ga naar www.bco-onderwijsadvies.nl/ict-geeftruimte-om-te-observeren

Of schrijf je in voor haar workshop tijdens de Inspiratiedag voor het Jonge Kind op 8 februari 2017 via inspiratiedagjongekind.nl/aanmelden

Meer informatie bij:
LiavanHaren@bco-onderwijsadvies.nl

Leerkracht Tessa ziet interactie en het delen van werkstukken als pluspunten van ICT.

Dat haar klas een eigentijdse 'schakelklas 2.0' mocht worden, zag Tessa Hendriks direct zitten. Ze liet haar leerlingen in koppels en kleine groepjes met apps op een iPad stoeien. Collega's van andere basisscholen in Helmond kijken al anderhalf jaar nieuwsgierig mee met wat er allemaal gebeurt op De Stroom.

Beginnende geletterdheid

Tessa noemt het 'een gemiste kans' dat sommige scholen een laptop of tablet inzetten ter vervanging van een bestaand leermiddel. 'Dan lezen kinderen op een iPad, terwijl ze evengoed een boek kunnen lezen. Dat voegt niets toe.' Met ondersteuning van Lia van Haren, adviseur van BCO Onderwijsadvies en Innofun, scherpt ze

haar visie op de rol van ICT in de ontwikkeling van jonge kinderen steeds verder aan. 'Kijk eerst wat je onderwijsdoelen zijn', raadt Tessa aan. 'Wat bereik je al met de middelen die je inzet? En wat kunnen digitale middelen vervolgens toevoegen, bijvoorbeeld aan beginnende geletterdheid?'

Interacteren, delen, plannen ...

Inmiddels heeft ze al heel wat toegevoegde waarde ontdekt. Interactie noemt ze een sterk punt, naast zelfstandig en planmatig werken en de mogelijkheid om werkjes te delen via Facebook, YouTube of het smartboard in de klas. 'Met de app My Story kunnen kinderen een eigen boek maken, door plaatjes, foto's, tekeningen,

BCO Onderwijsadvies

Wylrehofweg 11
5912 PM Venlo
Tel. 077 351 92 84
info@bco-onderwijsadvies.nl
www.bco-onderwijsadvies.nl

O2 Onderwijsadvies

Amerikalaan 70E
6199 AE Maastricht-Airport
Tel. 046 457 03 10
info@o2-onderwijsadvies.nl
www.o2-onderwijsadvies.nl

Innofun

Wylrehofweg 11
5912 PM Venlo
Tel. 077 851 01 20
info@innofun.nl
www.innofun.nl